

KERRI MAHER

DE BOEKVERKOOPSTER VAN PARIJS

ROMAN OVER SYLVIA BEACH EN SHAKESPEARE & COMPANY

'Buitengewoon meeslepende literaire in-
kijk in de linkeroever van Parijs [...] een
betoverende vrouwelijke blik op de legen-
darische Verloren Generatie.'

– *Toronto Star*

'Een intrigerend verhaal, meeslepend
verteld.' – *Mail on Sunday*

'Mahers historische roman is tegelijker-
tijd een lofzang op Sylvia Beach en een
liefdesbrief aan boekhandels en biblio-
theken.' – *The Boston Globe*

Een meeslepende roman over Sylvia Beach en haar boekhandel Shakespeare & Company

Wanneer de jonge Amerikaanse boekenliefhebster Sylvia Beach in 1919 Shakespeare & Company opent in een rustige straat in Parijs, heeft ze er geen idee van dat zij en haar nieuwe boekhandel de loop van de literatuur zelf zullen veranderen.

Shakespeare & Company is meer dan een boekhandel: velen van de meest prominente schrijvers van de Verloren Generatie – zoals Ernest Hemingway, Gertrude Stein, Djuna Barnes, James Joyce en F. Scott Fitzgerald – beschouwen het als een tweede thuis. Het is de plek waar enkele van de belangrijkste literaire vriendschappen van de twintigste eeuw zijn gesmeed. Wanneer Joyce' controversiële roman *Ulysses* in Amerika wordt verboden, neemt Sylvia een enorm financieel risico en publiceert de roman zelf.

De toekomst van haar iconische boekhandel wordt bedreigd wanneer het succes van *Ulysses* andere uitgevers ertoe brengt Joyce weg te lokken. En wanneer Parijs in de jaren dertig dieper in de depressie wegzinkt en veel expat-vrienden terugkeren naar Amerika worden haar meest dierbare relaties op de proef gesteld. Terwijl Sylvia geconfronteerd wordt met pijnlijke persoonlijke en financiële crises, moet ze beslissen wat Shakespeare & Company werkelijk voor haar betekent.

'Een liefdesbrief aan alle boekhandels en de gepassioneerde en toegewijde vrouwen die ze runnen.' – *New York Journal of Books*

Kerri Maher schreef eerder veelgeprezen historische romans over Grace Kelly en Kathleen Kennedy. Ze woont in de buurt van Boston, Massachusetts. *De boekverkoopster van Parijs*, dat in het Nederlands werd vertaald door Lara Visser, verschijnt in meer dan tien landen in vertaling.

KERRI MAHER

De boekverkoopster van Parijs

Roman over Sylvia Beach en Shakespeare &
Company

Vertaald door Lara Visser

uitgeverij
ORLANDO

© 2022 Kerri Maher

Oorspronkelijke titel *The Bookseller of Paris*

Oorspronkelijke uitgever Berkley, an imprint of Penguin
Random House

© 2022 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv,
Amsterdam en Lara Visser

Omslagontwerp Mariska Cock

© Omslagbeeld Archivio GBB / Alamy / Imageselect

© Foto auteur Peter Su

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 90 832338 9 5

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

DEEL EEN

1917-1920

‘Beroemde mensen zijn niet zo geboren.
Je begint altijd als onbekende.’

– Adrienne Monnier

HOOFDSTUK I

Het was moeilijk niet te voelen dat Parijs dé plek was om te zijn.

Sylvia had vijftien jaar lang geprobeerd ernaar terug te keren, al sinds de familie Beach er had gewoond toen haar vader, Sylvester, dominee was van de Amerikaanse Kerk in het Quartier Latin en zij een romantische tiener die geen genoeg kon krijgen van Balzac en *cassoulet*. Wat ze zich het best herinnerde van die tijd, en in haar hart had meegedragen toen haar familie was teruggekeerd naar de Verenigde Staten, was het gevoel dat de Franse hoofdstad meer straalde dan alle andere steden waar ze ooit was geweest of misschien nog zou komen. Het waren niet alleen de flikkerende gaslampen die de stad in het donker verlichtten, of de onvermijdelijke witte stenen waaruit een groot deel van de stad was opgetrokken, maar vooral de schittering van het leven dat in iedere fontein bubbelde, iedere studentenbijeenkomst, iedere poppenkastvoorstelling in de Jardin du Luxembourg en elke opera in het Théâtre de l'Odéon. Het was de manier waarop haar moeder bruide van het leven, boeken las en professoren, politici en acteurs ontving, die ze bij kaarslicht rijke, glanzende gerechten serveerde tijdens diners die gepaard gingen met bezielde discussies over boeken en de gebeurtenissen in de wereld. Eleanor Beach vertelde haar drie dochters – Cyprian, Sylvia en Holly – dat ze op de meest bijzondere en geweldige plek ter wereld woonden en dat hun levensloop er voor altijd door zou veranderen.

Het was nergens mee te vergelijken geweest, niet met het maken van affiches, telefoontjes beantwoorden en bij de deuren langsgaan met Cyprian, Holly en mama voor de Nationale Vrouwenpartij in New York, niet met het in haar eentje door Europa

reizen en genieten van de torenspitsen en kasseien van vele andere steden, niet met de eerste kus met haar klasgenote Gemma Bradford waar ze zolang naar had gesmacht, niet met de complimenten van haar favoriete leraren.

Maar nu was het zover, ze woonde echt in de stad die haar hart had gestolen.

Vanuit de kamers die ze deelde met Cyprian in het verbluffend mooie, maar ook afbrokkelende Palais Royale liep Sylvia naar de Pont Neuf, die ze overstak naar de andere kant van de Seine terwijl de wind van de rivier haar longen vulde, haar korte lokken in haar gezicht sloeg en haar sigaret dreigde te doven. Midden op de brug bleef ze stilstaan en keek naar het oosten om de Notre-Dame te bewonderen met de symmetrische gotische torens die het roosvenster flankeerden en de sierlijke steunberen waarvan de kracht haar nog steeds versteld deed staan – ze hielden die gigantische muren al eeuwenlang overeind.

Al snel vervolgde ze haar weg door de smallere straten van het Quartier Latin, die nog steeds vertrouwd aanvoelden doordat ze er als tiener zo vaak had rondgezworven. Hoewel ze een beetje verdwaalde, vond ze dat helemaal niet erg, omdat het haar de gelegenheid bood de Église de Saint-Germain-des-Prés te bewonderen en de weg te vragen aan een knappe Franse student die een café crème zat te drinken op het terras van Les Deux Magots. Uiteindelijk kwam ze aan bij Rue de l'Odéon 7, de locatie van A. Monnier, boekverkoopster.

De gevel van het winkeltje van madame – *ou, peut-être, mademoiselle?* – Monnier was in een aangename grijs tint geschilderd en boven de grote etalageruiten was in bleke letters de naam van de eigenaresse aangebracht. Toen Sylvia de deur openduwde, rinkelde er een vrolijk belletje. Tussen de rijkelijk gevulde boekenplanken die van vloer tot plafond reikten, stonden her en der mensen. Ze stonden te lezen en gingen de ruggen van de boeken langs, maar niemand zei iets, dus het was er zo stil als in een lege kerk. Omdat Sylvia zich plotseling te verlegen voelde om haar vraag te stellen, besloot ze haar verzoek uit te stellen en keek om zich heen.

Ze was blij met die beslissing, want ze ontdekte een paar prachtige uitgaven van haar favoriete Franse romans en ze las bijna een heel kort verhaal in de laatste uitgave van *Vers et Prose*, terwijl de winkel om haar heen intussen tot leven kwam. Klanten lieten de kassa rinkelen met hun aankopen en kletsende stellen kwamen de winkel binnen en vulden de ruimte met geluid.

Sylvia trok het boek dat ze wilde kopen van de plank en nam het samen met het tijdschrift waarin ze helemaal was opgegaan mee naar de toonbank met de grote koperen kassa, waarachter een oogverblindende vrouw van haar leeftijd stond te glimlachen met haar smalle lippen en mediterrane blauwe ogen. Het contrast tussen haar roomblanke huid en zwarte haar maakte het onmogelijk niet naar haar te kijken. In haar hoofd hoorde Sylvia Cyprian kritiek uiten op de ouderwetse kleding van de vrouw, die bestond uit een enkellange rok en een helemaal tot boven dichtgeknoopte blouse, en die een veel te bescheiden barrière vormde voor het weelderige lichaam dat eronder schuilging, maar Sylvia vond alles mooi aan haar. Ze zag eruit als iemand met wie je kon praten. Maar er was ook nog iets anders: Sylvia voelde een sterke neiging de gladde wang van de vrouw te strelen.

‘Hebt u gevonden... waar uw hart naar verlangt?’

Waar mijn hart naar verlangt? Sylvia moest glimlachen om de typisch Franse passie die in haar eenvoudig uitgesproken woorden besloten lag en antwoordde in het Frans: ‘Ja, maar ik ben teleurgesteld dat u wist dat ik niet Frans ben.’ Talen kwamen haar bijna aanwaaien: ze sprak er drie vloeiend. Het gaf haar voldoening zodra ze had gesproken te zien dat de vrouw onder de indruk leek van haar uitspraak.

‘Waar komt u vandaan?’ vroeg ze, deze keer in het Frans, waarbij ze de formele aanspreekvorm *vous* gebruikte.

‘Uit de Verenigde Staten. Het meest recent uit Princeton, New Jersey, vlak bij New York. Ik heet trouwens Sylvia. Sylvia Beach.’

De vrouw sloeg haar handen ineen en riep uit: ‘*Les États-Unis!* Het land van Benjamin Franklin! Ik ben gek op hem! Ik ben Adrienne Monnier.’

Sylvia lachte, want het kwam haar volkomen logisch voor dat deze mooie jonge vrouw in haar ouderwetse kleren haar eigen favoriete grondlegger van de Verenigde Staten zo bewonderde. Ze was inderdaad een mademoiselle en beslist geen madame. ‘Aangenaam u te ontmoeten, mademoiselle Monnier. Uw winkel is heel bijzonder. En ik ben ook gek op Ben Franklin,’ gaf ze toe. ‘Maar bent u bekend met het werk van Hawthorne? Thoreau? Of hebt u *Moby Dick* gelezen? Dat is een van mijn lievelingsboeken.’

En toen barstten ze los. Sylvia kwam alles te weten over welke Amerikaanse auteurs wel en niet waren vertaald in het Frans en ook hoe moeilijk het was om aan Engelstalige boeken te komen, zelfs in het kosmopolitische Parijs. ‘Bovendien,’ gaf Adrienne toe terwijl ze haar ogen neersloeg en ingetogen met haar wimpers knipperde, ‘is mijn Engels niet goed genoeg om de grote literatuur in de oorspronkelijke taal te lezen.’

‘Misschien nu nog niet,’ zei Sylvia geruststellend en ze voelde haar hart zwellen in haar borst. Er was een connectie tussen hen en die behelsde meer dan alleen boeken, dat wist ze zeker. Ze kreeg er klamme handen van.

‘Alsjeblieft, Adrienne,’ klonk een zangerige, mooie stem achter Sylvia.

Ze draaide zich om en zag een prachtige, slanke, jonge vrouw staan met een dikke, golvende bos rossig-blond haar dat boven op haar hoofd was opgestoken, die dezelfde soort kleren droeg als Adrienne, hoewel ze een heel ander effect hadden bij haar tengere figuur. Ze had lange, slanke vingers die luchtig bewogen, alsof de vrouw van wie ze waren er niet volledig controle over had. Maar toen ze ze liet rusten op Adriennes kleine, stevige hand zag Sylvia de intentie en wist ze onmiddellijk dat de twee vrouwen geliefden waren.

En zij dacht nog wel dat zij en Adrienne met elkaar aan het flirten waren. Ze waren zelfs al overgegaan op het informele *tu* in plaats van *vous*.

De warmte en bewondering die besloten lagen in de glimlach

die Adrienne deze vrouw, die nu vlak naast haar stond, schonk, opende een pijnlijke barst in Sylvia's hart. Deze twee vrouwen hadden iets met elkaar, hier in deze winkel. Iets waar ze al heel lang naar op zoek was, maar waarvan ze niet wist dat ze het wilde, of zelfs nodig had, totdat ze het zag. Was dit iets wat ze zelf ook zou kunnen ervaren? Wat hield dat iets eigenlijk precies in? Plotseling voelde Sylvia zich gedesoriënteerd, uit haar evenwicht gebracht door haar omgeving: de winkel, de vrouwen, de boeken, het zachte geroezemoes van de andere klanten.

'Suzanne,' zei Adrienne, 'mag ik je voorstellen aan onze nieuwe vriendin Sylvia Beach uit de Verenigde Staten. Sylvia, dit is Suzanne Bonnierre, mijn zakenpartner.'

Met een veel te enthousiast gebaar stak Sylvia haar hand uit, die Suzanne geamuseerd schudde. 'Aangenaam kennis te maken, mademoiselle Beach.'

'Zeg maar Sylvia,' zei ze. 'Wat een prachtige boekwinkel hebben jullie hier. Hij is zo gezellig en uitnodigend, en jullie hebben alleen de beste boeken in huis.' Ze vroeg zich af waarom Suzannes achternaam geen onderdeel uitmaakte van de naam van de winkel. Maar misschien, zo veronderstelde Sylvia, lag 'Monnier en Bonnierre', hoe charmant de namen samen misschien klonken, er net iets te dik bovenop, hoe vrijzinnig Parijs ook was wat dit soort zaken betreft. De vorige avond nog had Cyprian Sylvia in een broekpak gehesen en zelf een jurk met lovertjes aantrokken, waarna ze hen beiden had gehuld in lange mantels voor het ritje in de metro naar een nieuwe bar aan de Boulevard Edgar-Quintet, waar de clientèle uitsluitend uit vrouwen bestond, van wie de helft een monocle en slobkousen droeg. Het etablissement zag er vanbuiten net zo uit als elke andere lokale kroeg, met een kleine luifel waarop het eenvoudige woord BAR stond afgedrukt, maar toen ze eenmaal binnen waren, had Sylvia zich niet op haar gemak gevoeld in de luidruchtige, met jazzmuziek gevulde grote open ruimte. Ze had tegen zichzelf gezegd dat ze moest ontspannen en genieten van het feit dat ze in een stad woonde waar een dergelijk etablissement kon floreren, waar ze

haar seksuele geaardheid openlijk kon tonen en waar een vrouw in een tweedpak en met een pet op liedjes van Billy Murray kon zingen. Het was zelfs legaal, omdat relaties tussen twee mensen van hetzelfde geslacht sinds de Franse revolutie niet langer als misdrijf werden beschouwd. Maar ze vond het niet prettig zich als een stuk fruit op de markt te voelen. De lezeres in haar gaf de voorkeur aan de rust en subtiliteit van A. Monnier.

‘Dank je wel,’ antwoordde Suzanne. ‘Ik ben nog nooit in jouw land geweest, maar ik heb er veel geweldige dingen over gehoord en gelezen. Het is natuurlijk een grote inspiratiebron geweest voor Frankrijk.’

‘Mijn land mag dan in veel opzichten geweldig zijn, toch ben ik blij dat ik hier ben,’ antwoordde Sylvia, die onwillekeurig moest denken aan de strengere censuur onder de Comstock- en spionagewetten, de lange en precaire strijd om het vrouwenkiesrecht en het buitensporige idee van een alcoholverbod dat snel overal weerklank vond. Het leek wel alsof ideeën die ooit als afwijkend werden beschouwd en die te vreemd waren om serieus genomen te worden, wortel hadden geschoten in Amerika, terwijl goede, sterke ideeën die het land de volgende eeuw in konden helpen juist uitdoofden.

‘Wij zijn ook blij dat je hier bent,’ zei Adrienne stralend.

‘Je moet vanavond naar de lezing komen!’ riep Suzanne uit. ‘Onze lieve vrienden Valery Larbaud en Léon-Paul Fargue komen ook. En Jules Romains. Ken je die schrijvers?’

‘Natuurlijk! Het zou me een eer zijn hen te ontmoeten.’ Maar bij dat vooruitzicht kreeg Sylvia ook een knoop in haar maag. *Jules Romains? Vraiment?* Wat zou ze in hemelsnaam tegen hem moeten zeggen?

‘Kom om acht uur terug. We letten niet meer op het luchtalarm.’

Na deze ontmoeting kon ze zich niet meer concentreren op haar Spaanse essay. Terwijl ze achter haar kleine bureau in het Palais zat, rook Sylvia nog steeds de geur van stof en lavendel die haar deed denken aan A. Monnier – zowel de winkel als de vrouw

– en iedere keer wanneer ze haar neus in haar mouw begroef om de bron te zoeken, bleek die ongrijpbaar te zijn.

Ze kon er niets aan doen dat ze dacht dat deze afleiding het zoveelste teken was dat ze niet was voorbestemd schrijfster te worden, ondanks het feit dat na alle boeken die ze had gelezen in haar leven, iedereen om haar heen, van haar ouders en zussen tot haar oudste vriendin, Carlotta Welles, aannam dat ze dat zou worden.

‘Er schuilt een Walt Whitman in je,’ zei haar vader iedere keer wanneer ze thuiskwam van school met een hoog cijfer voor een opstel. ‘Ik weet het zeker.’

Maar een opstel was geen gedicht of roman. Elke poging die ze deed tot poëzie of proza draaide op niets uit. Ze aanbad Whitman. Proberen ook maar een beetje op hem te lijken – of op Kate Chopin, of een van de Brontë-zussen – voelde bijna als een beleddiging. Het hielp ook niet dat ze toen ze ouder werd een voorkeur kreeg voor schrijvers die in haar ogen het werk van Whitman succesvol voortzetten en zo verrassend over zichzelf en de wereld schreven dat ze soms na het lezen van een van hun boeken de halve nacht wakker lag en zich afvroeg: *Hoe doen ze dat toch? Hoe weten ze bij me binnen te dringen en mijn ziel te grijpen en door elkaar te schudden?* Dat was vooral het geval geweest bij *De ontzuivering* van Chopin, en ook bij *Een portret van de kunstenaar als jongeman* van James Joyce. O god, ze voelde een hete stroom van lust, bewondering en jaloezie door haar lichaam gaan als ze aan die romans dacht. De openhartigheid waarmee ze schreven over lichamen en begeerte, en het schuldgevoel over en de gevolgen van die begeerte, waarbij ze woorden gebruikten die tot verontrustende zinnen werden geregen die de innerlijke onrust van het personage belichaamden, lieten Sylvia zweten tussen haar lakens.

Zou zij ooit zo dapper kunnen schrijven, in de wetenschap dat haar vader, die dominee was en van wie ze heel veel hield, elk woord zou lezen? Het was één ding dat hij het feit dat ze een oude vrijster was stilletjes accepteerde, en misschien zelfs dat ze

lesbisch was – hij had haar immers nooit aangespoord te trouwen en hij had nooit vraagtekens geplaatst bij haar vriendschappen met vrouwen, die hadden gevarieerd van volkomen platonisch tot, heel zelden, hartverscheurend intiem – maar het zou iets anders zijn als ze over haar verlangens zou schrijven met dezelfde eerlijkheid die ze bewonderde in het nieuwe werk dat ze tegenwoordig aantrof in de progressieve tijdschriften.

Was ze in staat om met volle overgave te schrijven over haar diepste verlangens, zonder zichzelf te verloochenen? Zou ze kunnen bijdragen aan het vullen van de pagina's van haar favoriete tijdschrift, *The Little Review*, die de dappere uitgeefster Margaret Anderson in 1916 geheel blanco liet, twintig witte pagina's die ze publiceerde met slechts een redactioneel waarin ze zei dat ze niet langer werk wilde publiceren dat 'goed genoeg' was. Alles wat ze publiceerde moest echte kunst zijn. Kunst die de wereld zou veranderen. En Sylvia geloofde met heel haar hart dat dat precies het doel was van kunst: vernieuwend zijn, een verandering te weegbrengen en mensen op andere gedachten brengen.

Ze herinnerde zich haar moeders antwoord op haar vaders opmerking over Whitman: 'Of misschien is ze wel de nieuwe Elizabeth Cady Stanton.' Waarom moesten haar ouders zulke grote schoenen voor haar uitkiezen om te vullen? Was het hun schuld dat ze heimelijk jaloers was op het succes dat Cyprian had met acteren?

Voor een deel was Cyprian de reden waarom ze in Parijs waren, dus eigenlijk vond Sylvia dat ze haar dankbaar moest zijn. Haar zus had een vaste rol in een populaire wekelijkse filmserie genaamd *Judex*, die zo bekend was dat ze vaak staande werd gehouden op straat en er om haar handtekening werd gevraagd. Soms vroeg iemand zelfs om de handtekening van Sylvia, in de veronderstelling dat ze een aanstormend actrice was die optrok met de beroemde filmster. Sylvia zuchtte dan en bedacht dat het altijd al zo was geweest tussen haar en haar jongere zus. Zelfs op haar dertigste stoorde het Sylvia nog steeds dat Cyprian door haar oogverblindende uiterlijk altijd kon rekenen op aandacht,

terwijl zij zat te zwoegen in bibliotheken en achter bureaus, in de hoop dat haar woorden en ideeën op een dag zouden worden ontdekt. ‘Helaas zijn het altijd tienerjongens en kleine meisjes,’ beklaagde Cyprian zich altijd nadat ze weer een handtekening had gezet op een servet of een kartonnen onderzetter. ‘Waar zijn de *ducs* en andere bewonderaars van betekenis?’

‘Je weet dat ze bestaan, mijn lieve zus. Dat zijn degenen die je Veuve en Pernod sturen in het Ritz.’ *Je wilt trouwens alleen maar mannelijke aandacht vanwege de status die die je geeft.* Cyprian was veel meer bereid zich te binden aan een man dan Sylvia, die het hele idee van het huwelijk had afgezworen, zelfs een verstandshuwelijk waarachter ze zich kon verschuilen als dat nodig was. Haar identiteit verbinden aan die van een man, zelfs wanneer hij er de voorkeur aan gaf het bed te delen met een andere man, vond ze simpelweg geen aantrekkelijk idee. Want zo’n verbintenis, zo was haar opgevallen, betekende bijna altijd een ondergeschikte positie. En hoewel Sylvia een van de weinige mensen op aarde was die wist dat haar zus de voorkeur gaf aan de genegenheid van vrouwen, speelde Cyprian graag rollen die haar flatterden en die haar in staat stelden Chanel-jurken en Italiaanse schoenen te kopen, en zich over te geven aan haar liefde voor mooie dingen, die ze had geërfd van hun moeder.

‘Kon ik maar een rol *on stage* krijgen, dan konden ze bloemen naar mijn kleedkamer sturen,’ was haar bekende klaagzang.

Toen het eindelijk tijd was om terug te keren naar de Rue de l’Odéon nam Sylvia de metro en ijsbeerde een halfuur lang over de keien van het plein voor het Odéon-Théâtre, terwijl ze al kettinkend mogelijke gespreksonderwerpen repeteerde voor gesprekken met beroemde schrijvers, tot ze tegen zichzelf zei dat ze niet zo raar moest doen en de winkel van Adrienne binnenging.

In de zomerse schemering waren de lampen zacht en de gesprekken helder. Adrienne en Suzanne zwierven door de kamer terwijl ze drankjes inschonken, ruggen aanraakten en mensen aan het lachen maakten. Vooral Adrienne: de andere gasten vochten om haar aandacht. Als een ware Hestia van de literatuur

was ze met een klein groepje mensen verwickeld in een diep en serieus gesprek toen Suzanne Sylvia voorstelde aan Valery Larbaud en Jules Romains. Beide mannen gaven haar op elke wang een kus, alsof ze elkaar al jaren kenden.

‘Monnier heeft ons alles over je verteld,’ zei Romains. ‘Dat je een lezer bent en dat je van de Amerikaanse transcendentalisten houdt. Ik vraag me af of je ook van Baudelaire houdt? Uit dezelfde periode hier in Frankrijk?’

‘Jazeker. *De bloemen van het kwaad* was aan beide kanten van de Atlantische Oceaan een belangrijk werk,’ antwoordde ze en ze koesterde zich in de warmte van zijn goedkeuring. Ze praatten nog een tijdje door over de negentiende-eeuwse literatuur, waarna ze naadloos overgingen op recente romans en poëzie, het einde van de oorlog en het vooruitzicht van de literatuur in Frankrijk.

Misschien begint al dat lezen eindelijk zijn vruchten af te werpen.

Het gekriebel van een hand die haar elleboog licht aanraakte deed haar opschrikken, waardoor ze een beetje wijn uit haar glas morste. Adrienne. Sylvia wendde zich van Larbaud en Romains naar haar gastvrouw, die glimlachte en haar op beide wangen kuste, een begroeting die Sylvia op dezelfde manier beantwoordde, zij het met iets te opeengeperste lippen.

‘Heb je het naar je zin, mijn vriendin?’ Vervolgens richtte ze zonder Sylvia’s antwoord af te wachten haar blik op de twee mannen en zei: ‘Ik vertrouw erop dat jullie ervoor hebben gezorgd dat onze nieuwe Amerikaanse vriendin zich welkom voelt?’

‘Heel erg welkom,’ zei Sylvia haastig om iedereen gerust te stellen.

‘En zoals gewoonlijk, Monnier,’ zei Larbaud, ‘heb je weer een schat toegevoegd aan deze verzameling.’

Het was moeilijk voor te stellen dat ze het over haar hadden. Of dat ze een uur eerder nog zo zenuwachtig was geweest. Sylvia voelde zich hier thuis, alsof ze al haar hele leven in deze boekwinkel kwam. Tegelijkertijd voelde het als een spannend nieuw avontuur, een plotselinge duik in het onbekende.

‘Niet blozen, lieve Sylvia!’ zei Adrienne lachend. ‘Ik wist dat je een schat was zodra ik je zag.’

‘Mijn zus is actrice, dus ik vrees dat ik eraan gewend ben geraakt dat zij de schat is.’

‘Een actrice?’ Romain trok een wenkbrauw op. ‘Speelt ze in iets wat wij misschien hebben gezien?’

‘*Judex*, een wekelijkse filmserie.’

De twee mannen lachten uitbundig. De wijn die ze hadden gedronken had hun rode koontjes bezorgd.

‘Let maar niet op hen,’ zei Adrienne terwijl ze speels op Romain’s arm klopte, die weer enigszins tot bedaren kwam. ‘Ze zijn verschrikkelijke snobs. Ik houd zelf heel veel van films en zelfs van een paar van de reguliere dramaserie. *Judex* heb ik niet gezien. Misschien moeten we erheen.’

Daar was het weer. Die *frisson*. Waarom hadden de Fransen de beste woorden voor aantrekkingskracht?

‘Goed idee. Cyprian zou het geweldig vinden.’

‘Suzanne zal het ook geweldig vinden.’

Suzanne. Hoe heb ik haar kunnen vergeten?

Maar daar was ze alweer, alsof ze werd aangetrokken door het gesprek. Ze gaf Adrienne luchtig een lange kus op haar wang en begroette de mannen hartelijk en vertrouwd – wat Sylvia eraan herinnerde dat zij de nieuwkomer was, de buitenstaander, en dat hoe hartelijk ze ook werd ontvangen, niets van dit alles van haar was.